

PRIJSVRAAG 2020

TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

TE HAARLEM

In het kader van de ruim 200-jarige traditie van Teylers Stichting om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, hebben Directeuren van Teylers Stichting en de leden van Teylers Tweede Genootschap besloten voor het jaar 2020 een prijsvraag uit te schrijven over een onderwerp uit de wetenschapsgeschiedenis.

ONDERWERP

Gevraagd wordt: een oorspronkelijke studie waarin de wisselwerking tussen enerzijds de natuurwetenschappen en anderzijds de geesteswetenschappen wordt geïllustreerd en geanalyseerd aan de hand van een of enkele concrete voorbeelden.

TOELICHTING

In zijn klassiek geworden Rede Lecture van 1959 analyseerde de Britse schrijver en fysicus Charles Percy Snow de door hem gesignaleerde – en betreunde – kloof tussen de geesteswetenschappen en de natuurwetenschappen. Vertegenwoordigers van deze twee cultuurdomeinen leefden volgens hem in verschillende werelden en dat gegeven bemoeilijkt de onderlinge communicatie, vereist voor de aanpak van tal van maatschappelijke problemen. Het onderscheid tussen beide vormen van kennis kent een lange voorgeschiedenis. De *studia humanitatis* onderscheidde zich reeds in de vroegmoderne tijd van de studie der natuur en de daaraan verwante wiskundige wetenschappen. Dit onderscheid werd verankerd in instituties als de zeventiende-eeuwse Académie Française en de Académie Royale des Sciences. Meer recent heeft een voortschrijdend proces van specialisatie binnen de wetenschap het steeds moeilijker gemaakt voor geleerden om op beide terreinen betekenisvolle bijdragen te leveren.

Dit alles neemt niet weg dat er in het verleden altijd bruggen hebben bestaan tussen beide kennisdomeinen, die beïnvloeding over en weer hebben gefaciliteerd of bewerkstelligd. In het voetspoor van Anthony Grafton hebben tal van historici gewezen op het onloochenbare verband tussen humanisme en natuuronderzoek in de vroegmoderne tijd. Meer recent kan worden gedacht aan de invloed van Noah Chomsky's taalkundige werk op de formulering van computertalen. Maar dit soort voorbeelden zijn betrekkelijk schaars. De meeste kennis- en wetenschapshistorici zijn meer gericht op de politieke, sociale, economische, religieuze of – in bredere zin- culturele context waarbinnen zich de bestudeerde natuurwetenschappelijke of geesteswetenschappelijke ontwikkelingen voltrokken, dan op directe invloeden van het ene kennisdomein op het andere.

De prijs zal worden toegekend aan een oorspronkelijke studie die bijdraagt aan ons inzicht in de wisselwerking tussen de natuurwetenschappen en de geesteswetenschappen gedurende de periode na 1700. Daarbij kan het zowel gaan om een invloed op conceptueel of methodisch gebied van de geesteswetenschappen op de natuurwetenschappen als vice versa. Deze invloeden dienen te worden geïllustreerd aan de hand van concrete voorbeelden, liefst

gekoppeld aan een analyse die de betreffende casuïstiek overstijgt. Ook kan worden gedacht aan een meer synthetische studie die licht werpt op dat wat beide kennisdomeinen met elkaar verbindt in plaats van scheidt.

BEANTWOORDINGSVORM

Het antwoord kan bestaan uit een langere studie in de vorm van een voor publicatie gereed geschrift of uit een aantal publicaties (die merendeels zijn verschenen gedurende de laatste drie jaren vóór 1 januari 2023 en waarvan de indiener de auteur of één der hoofdauteurs is), vergezeld van een voor de gelegenheid van de prijsvraag geschreven stuk dat nog niet is gepubliceerd en dat de eerdere publicaties in een ruimer wetenschappelijk kader plaatst.

PROCEDURE

Om voor beoordeling in aanmerking te komen, moeten de antwoorden **vóór 1 januari 2023** in viervoud in het bezit zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem). Inzendingen die na dat tijdstip binnen komen, zullen niet in behandeling worden genomen. Ingeleverde teksten dienen te zijn gesteld in het Nederlands, Frans, Duits of Engels. Ingevolge de bepalingen van het testament van Pieter Teyler van der Hulst, mogen de niet eerder in druk verschenen teksten niet de naam van de auteur vermelden: zij moeten anoniem worden ingeleverd, slechts ondertekend met een spreuk. De inzending dient tevens te bevatten een van diezelfde spreuk voorzien verzegeld couvert, met daarin een opgave van naam en adres van de schrijver.

BEOORDELING

De beoordeling vindt plaats door Teylers Tweede Genootschap, dat binnen vier maanden na de uiterste inleverdatum een voorstel omtrent bekroning zal doen aan Directeuren van Teylers Stichting. Dezen beslissen daarover binnen een maand; hun beslissing is onherroepelijk. Alle deelnemers aan de prijsvraag zullen direct daarna van de beslissing op de hoogte worden gebracht.

PRIJS

De prijs bestaat uit een gouden erepenning, geslagen op de stempels van het Tweede Genootschap. Deze penning zal tijdens een bijzondere bijeenkomst in Teylers Museum aan de bekroonde inzender(s) worden uitgereikt. Van deze gelegenheid zullen vakbladen en pers, eventueel ook andere belanghebbende personen en instanties, tijdig worden verwittigd.

PUBLICATIE

De bekroonde inzending zal door de auteur zelf worden gepubliceerd, onder vermelding van de bekroning door Teylers Stichting. Stichting en Genootschap kunnen overwegen hierbij behulpzaam te zijn.

INLICHTINGEN

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de secretaris van het Genootschap (zie onder). Redacties van tijdschriften en andere instanties die de aandacht van hun lezers willen vestigen op deze prijsvraag (maar het bovenstaande niet integraal afdrukken), wordt dringend verzocht in hun berichtgeving met nadruk te wijzen op de wenselijkheid dat potentiële inzenders het prijsvraag-programma consulteren, opdat zij kennis nemen van alle bovenvermelde bepalingen. Daartoe wordt verwezen naar het prijsvraag formulier te vinden op www.teylersstichting.nl

Over erflater Pieter Teyler van der Hulst, over Teylers Stichting en de daarbij behorende instellingen als de beide genootschappen, het museum en het hofje, zie *'Teyler' 1778-1978* (Haarlem 1978) en *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting* (Haarlem 2006) en www.teylersstichting.nl

LOPENDE PRIJSVRAGEN

- Prijsvraag 2018 (kunstgeschiedenis): een oorspronkelijke studie waarin gedemonstreerd wordt hoe prenten werden verspreid, gebruikt en gewaardeerd (sluiting 31 december 2020)
- Prijsvraag 2019 (numismatiek): een studie over de samenloop van technische vernieuwing en artistieke ontwikkeling in het werk van vroegmoderne stempelsnijders annex medailleurs, waarin aandacht wordt besteed aan ambachtelijke aspecten die van invloed zijn op de fysieke en visuele vormgeving van hun munten en penningen (sluiting 31 december 2021)

De voor bovenstaande prijsvragen uitgeschreven programma's (met nadere toelichtingen) zijn te verkrijgen bij de secretaris en te vinden op www.teylersstichting.nl

SECRETARIS

Dr. Y.L. Bleyerveld: bleyerveld@rkd.nl

INZENDINGEN

Inzendingen dienen vóór 1 januari 2023 in bezit te zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem).

LEDEN VAN TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

Prof. dr. W. van Anrooij, hoogleraar Nederlandse letterkunde tot 1800, Universiteit Leiden

Dr. Y.L. Bleyerveld, senior conservator teken- en prentkunst tot 1800, RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag

Prof. dr. F.H. van Lunteren, hoogleraar geschiedenis van de natuurwetenschappen vanwege Teylers Stichting, Universiteit Leiden

Prof. dr. N.C.F. van Sas, emeritus-hoogleraar geschiedenis na 1750, Universiteit van Amsterdam

Drs. A. Pol, onderzoeker, samensteller *Corpus des Monnaies Mérovingiennes*, Universiteit Leiden

Prof. dr. ir. W. van Saarloos, voormalig directeur KNAW en hoogleraar theoretische natuurkunde, Universiteit Leiden

Prof. dr. L.E.M. Vet, voormalig directeur Nederlands Instituut voor Ecologie, emeritus-hoogleraar evolutionaire ecologie, Wageningen Universiteit

Erepenning Teylers Tweede Genootschap (goud, 72 mm, ca. 120 g, 14 karaat); stempels door J.G. Holtzhey, 1778:

Onder het stralende alziend oog van de Voorzienigheid zijn verenigd de Natuurkunde met werldebol en passer, de Dichtkunst met lier, de Geschiedkunde met boek, de Tekenkunst met penseel en palet en de Penningkunde met tableau met penningen; OMNES ARTES QVAE AD HVMANITATEM PERTINENT HABENT QVODDAM COMMVNE VINCVLVM (alle wetenschappen, die op de menselijke beschaving betrekking hebben, hebben een zekere band gemeen) en binnen een lauwerkrans DOCTRINAE PRAEMIVM EX TESTAMENTO PETRI TEYLER V D HVLST HARLEMENSIS NATI DIE XXV MARTII MDCCII DEFVNCTI

DIE VIII APRILIS MDCCLXXVIII (wetenschapsprijs volgens de uiterste wil van Pieter Teyler van der Hulst te Haarlem, geboren 25 maart 1702, overleden 8 april 1778).